

GENERALINĖS ADVOKATĖS
CHRISTINE STIX-HACKL IŠVADA,

pateikta 2005 m. vasario 17 d.¹

I — Įvadinės pastabos

spongiformine encefalopatija ir šerimu iš žinduolių pagamintais pašarais². Nagrinėjamoje byloje svarbios jo redakcijos 1 straipsnyje buvo nurodyta:

1. Pateiktame prašyme priimti prejudicinį sprendimą, susijusiam su GSE problematika, iš esmės keliamas klausimas, ar valstybė narė privalo imtis priemonių prieš Komisiją, kuri nesuteikė šios valstybės narės prašytų įgaliojimų.

„1. Valstybės narės per 30 dienų nuo pranešimo apie šį sprendimą uždraudžia šerti visas atrajotojų rūšis iš žinduolių audinių gaminamais pašarais.

II — Teisinis pagrindas

A — Bendrijos teisė

2. Kaip priemonę kovoje prieš GSE Komisija 1994 m. birželio 27 d. priėmė šiuo metu jau nebegaliojantį Sprendimą 94/381/EB dėl apsaugos priemonių, susijusių su galvijų

2. Tačiau valstybėms narėms, įvedusioms sistemą, leidžiančią atskirti iš atrajotojų gaminamus pašarus nuo iš neatrajotojų gaminamų pašarų, Komisija pagal Direktyvos 90/425/EEB 17 straipsnyje nustatytą procedūrą suteikia įgaliojimus leisti šerti atrajotojus pašarais, pagamintais iš kitų gyvulių rūšių nei atrajotojai.“ (Neoficialus vertimas)

1 — Originalo kalba: vokiečių.

2 — OL L 172, p. 23.

3. Direktyvos 90/425/EEB³ 17 straipsnis nustato:

„Darant nuorodą į šią straipsnyje numatytą tvarką, Veterinarijos nuolatinis komitetas, įkurtas Sprendimu 68/361/EEB, priima sprendimus remdamasis Direktyvos 89/662/EEB 17 straipsnyje nustatytais taisyklėmis.“

2. Komisijos atstovas pateikia Komitetui priemonių, kurių turi būti imtasi, projektą. Komitetas savo nuomonę dėl projekto pareiškia per dvi dienas⁶. Nuomonė patvirtinama Sutarties 148 straipsnio 2 dalyje nustatyta balsų dauguma tuo atveju, kai Taryba turi priimti sprendimą, remdamasi Komisijos pasiūlymu. Valstybių narių atstovų Komitete balsai skaičiuojami taip, kaip nustatyta tame straipsnyje. Pirmininkas nebalsoja.

3. Komisija patvirtina numatytas priemones, jeigu jos atitinka Komiteto nuomonę.

4. 1989 m. gruodžio 11 d. Tarybos direktyvos 89/662/EEB dėl veterinarinių patikrinimų, taikomų Bendrijos vidaus prekyboje, siekiant sukurti vidaus rinką⁴, su klaidų ištaisymais, paskelbtas 1990 m. birželio 15 d. *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje*⁵, 17 straipsnis nustato:

4. Kai numatytos priemonės neatitinka Komiteto nuomonės arba nuomonė nepareiškama, Komisija nedelsdama pateikia Tarybai pasiūlymą dėl priemonių, kurių turi būti imtasi.

„1. Kai turi būti laikomasi šiam straipsnyje nurodytos tvarkos, pirmininkas savo iniciatyva arba valstybės narės prašymu nedelsdamas klausimą perduoda Veterinarijos nuolatiniam komitetui (toliau – Komitetas), įsteigtam Sprendimu 68/361/EEB.

Taryba sprendžia kvalifikuota balsų dauguma.

Jeigu Taryba per 15 dienų nuo tos dienos, kai klausimas buvo jai perduotas, nepriima jokio

3 – 1990 m. birželio 26 d. Tarybos direktyva 90/425/EEB dėl Bendrijos vidaus prekyboje tam tikrais gyvūnais ir produktais taikomų veterinarinių ir zootechninių patikrinimų, siekiant užbaigti vidaus rinkos kūrimą (OL L 224, p. 29).

4 – OL L 395, p. 13.

5 – OL L 151, 1990, p. 40.

6 – Neįstaisytoje 17 straipsnio 2 dalies antro sakinio redakcijoje buvo nurodyta: „Komitetas savo nuomonę dėl projekto pareiškia per terminą, kurį, atsižvelgdamas į nagrinėjimo klausimo skubumą, gali nustatyti pirmininkas.“

sprendimo, pasiūlytas priemonės patvirtina Komisija, išskyrus tą atvejį, kai Taryba pasisako prieš tas priemonės paprasta balsų dauguma.“

5. 1996 m. liepos 18 d. Komisijos sprendimu 96/449/EB dėl leidimo naudoti alternatyvius gyvulinės kilmės atliekų terminio apdorojimo būdus, siekiant dezaktyvuoti spongiforminės encefalopatijos sukėlėjus⁷ iš esmės buvo uždraustas gyvulinės kilmės atliekų iš žinduolių perdirbimas ir leisti tik tam tikri perdirbimo būdai. Siekiant suteikti atitinkamoms įmonėms galimybę pritaikyti arba pakeisti jų turimą įrangą, sprendimo įsigaliojimas buvo numatytas 1997 m. balandžio 1 dieną.

7. Protokolas buvo pridėtas prie 1994 m. lapkričio 9 d. *Verordening Vvr regeling verwerking dierlijke produkten in diervoeders* (Nutarimas dėl gyvulinės kilmės gaminių perdirbimo į pašarus, toliau – 1994 m. Nutarimas) kaip I priedas. Šiuo nutarimu pašarų gamintojams uždrausta gyvulinės kilmės gaminius perdirbti į atrajotojams skirtus pašarus. Toks draudimas netaikomas gyvulinės kilmės gaminiams, pagamintiems vien tik iš neatrajotojų, jei gamintoją, remdamasi šiuo nutarimu, yra pripažinusi *Productschap* ir atitinkama partija yra pažymėta nustatyta tvarka. *Productschap* pripažįsta gyvulinės kilmės gaminių gamintoją, jei jis veikia pagal I priedo protokolą.

8. Tačiau, nepritarus atitinkamos srities ministrui, protokolas niekada neįsigaliojo.

B — Nacionalinė teisė

6. *Productschap voor veevoeder* (Visuomeninė galvijų pašarų realizavimo organizacija) (toliau – *Productschap*) protokolo projekte (toliau – protokolas) nustatė produkcijos ir kontrolės sistemą, pagal kurią iš atrajotojų gaminamus baltymus galima atskirti nuo iš kitų gyvulių rūšių, pavyzdžiui, paršelių, gaminamų baltymų.

9. 1994 m. lapkričio 29 d. laišku Nyderlandų valstybė paprašė Komisijos pagal Sprendimo 94/381 nuostatas suteikti jai įgaliojimus taikyti protokolą dėl baltymų atskyrimo. 1994 m. Nutarimui nebuvo pritarta.

10. 1995 m. gruodžio mėn. Nyderlandų valstybė paragino Komisiją pradėti įgaliojimų suteikimo procedūrą. 1997 m. birželio mėn. ji

⁷ — OL L 184, p. 43.

primygtinai paprašė Komisijos pateikti atsakymą dėl prašymo, kad galėtų aiškiai atsakyti ūkio subjektams.

13. 1998 m. kovo 9 d. laišku ministras paragino *Productschap* suderinti 1994 m. Nutarimą ir 1994 m. rugpjūčio 8 d. Pirminio sprendimą su Sprendimu 94/381, nes artimiausiu metu Europos lygiu neturėjo būti priimtas joks su protokolu susijęs sprendimas.

11. *Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport* įgyvendino Sprendimą 96/449 1997 m. kovo 25 d. priimtomis vadinamosiomis *Regeling warmtebehandelingssystemen en eindproducten*⁸ (Terminio apdorojimo sistemų ir galutinių produktų taisyklės), pakeistomis 1997 m. liepos 23 d. taisyklėmis⁹, kurios įsigaliojo 1997 m. liepos 30 dieną. Nuo šios dienos iš žinduolių audinių gaminamus baltymus leidžiama parduoti naudoti atrajotojų pašaruose tik tuomet, jei jie buvo termiškai apdoroti.

12. Ši priemonė (terminio apdorojimo pareiga) galiojo ir *Ten Kate* gamybos procesui, ji privalėjo taikyti nustatytą terminio apdorojimo procedūrą nuo 1997 m. liepos 30 dienos. Tačiau ši procedūra iš *Ten Kate* būtų pareikalavusi nemažų investicijų ir vis dar nebuvo jokio aiškumo dėl Komisijos pagal Sprendimą 94/381 suteiktinų įgaliojimų, todėl *Ten Kate* nutraukė baltymų iš paršelių riebalų gamybą.

14. *Productschap* pirmininkas 1998 m. birželio 30 d. išleido *Besluit PDV regeling verwerking dierlijke producten in diervoeders 1998* (Visuomeninės galvijų pašarų realizavimo organizacijos *Productschap Diervoeder* nutarimas dėl gyvulinės kilmės gaminių perdirbimo į pašarus)¹⁰. Šio nutarimo 2 straipsnis nustato, kad pašarų gamintojams draudžiama perdirbti gyvulinės kilmės gaminius į atrajotojams skirtus pašarus ir kad šis draudimas (be kita ko) netaikomas vien iš neatrajotojų pagamintiems gyvulinės kilmės gaminiams, kuriuos Nyderlanduose pagal protokolo I priedą dėl baltymų atskyrimo pagamino pagal šį nutarimą *Productschap* pripažinti gamintojai ir kurie yra pažymėti 8 straipsnyje nurodytomis žymomis. Remiantis 3 straipsniu, pripažinimas pagal šį nutarimą įmanomas tik tuomet, jei protokolui dėl baltymų atskyrimo bus pritarusi Komisija.

15. 1999 m. vasario 22 d. *Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*

8 — Stert., p. 61.

9 — Stert., p. 141.

10 — *Verordeningenblad Bedrijfs-organisatie* 1998, Nr. 44.

(Žemės ūkio, aplinkos apsaugos ir žuvininkystės ministras) išleido *Regeling verbod diermelen in diervoeders* (Taisyklės dėl gyvulinės kilmės miltų naudojimo pašaruose draudimo)¹¹, kurios įsigaliojo 1999 m. kovo 1 dieną. Jomis gyvulinės kilmės baltymų naudojimas atrajotojams skirtuose pašaruose buvo uždraustas be jokių išlygų (išskyrus kai kurias nagrinėjamu atveju nesvarbias išimtis).

III — Faktinės aplinkybės ir pagrindinė byla

16. *Ten Kate Musselkanaal B.V.* yra *Ten Kate Europrodukten B.V.* ir *Ten Kate Productie Maatschappij B.V.* (toliau – *Ten Kate*), kurios, be kita ko, gamina ir parduoda baltymus, skirtus įmaišyti į pieną veršeliams, patronuojanti bendrovė. Šie baltymai gaunami kaip galutinis produktas perdurbant iš paršelių skerdimo metu gaunamus riebalus.

17. *Ten Kate* pakoregavo savo gamybos procesą pagal protokolą dėl baltymų atskyrimo. *Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees* (Galvijų ir mėsos tyrimo tarnyba, toliau – *RVV*) leido tokį *Ten Kate* darbo metodą. *Ten Kate* Nyderlanduose buvo vienintelė riebalų lydymo įmonė, dirbusi pagal protokole dėl baltymų atskyrimo nustatytą sistemą.

18. 1998 m. vasario 24 d. *Ten Kate* pareiškė ieškinį *Rechtbank Den Haag* prieš valstybę dėl valstybės atsakomybės už žalą, patirtą dėl nuo 1997 m. liepos 30 d. galiojančio draudimo gaminti ir parduoti baltymus, skirtus įmaišyti į pieną veršeliams, pripažinimo ir dėl žalos atlyginimo.

19. *Ten Kate* tvirtina, kad žala atsirado dėl priemonių, kurias valstybė priėmė, remdamasi Sprendimais 94/381 ir 96/449. *Ten Kate* nuomone, valstybė delsė imtis priemonių, skirtų tam, kad Komisija suteiktų prašytus įgaliojimus.

20. 1994 m. lapkričio mėn. valstybė pateikė Komisijai prašymą remiantis Sprendimu 94/381 leisti taikyti Nyderlandų valdžios institucijų sukurtą gamybos ir kontrolės sistemą, susijusią su baltymų atskyrimu.

21. *Rechtbank Den Haag* atmetė ieškinį, tačiau *Gerechthof Den Haag* patenkino *Ten Kate* apeliaciją.

22. Pagrindinėje byloje šalys neginčija, kad pačios *Ten Kate* pareikštas ieškinys dėl neveikimo būtų buvęs nepriimtinas. Ieškiniu dėl žalos atlyginimo pagal EB 288 straipsnį nebūtų buvę galima pasiekti, kad *Ten Kate* galėtų tęsti savo veiklą.

¹¹ — Stcrt. 1999, Nr. 37.

23. *Hoge Raad* kyla klausimų dėl valstybės turimos diskrecijos ieškinio dėl neveikimo pareiškimo klausimu. Be to, *Hoge Raad* turi nustatyti, ar Komisija turi išimtinę iniciatyvos teisę pateikti pasiūlymus Komitetui.

2. Jei į pirmąjį klausimą turi būti atsakyta visiškai ar iš dalies remiantis Bendrijos teisės nuostatomis:

a) ar esant tam tikroms aplinkybėms Bendrijos teisė gali lemti pareigą ir atsakomybę šio klausimo prasme?

IV — Prejudiciniai klausimai

b) jei į antrojo klausimo a dalį būtų atsakyta teigiamai:

24. *Hoge Raad* prašo Teisingumo Teismo atsakyti į šiuos prejudicinius klausimus:

kuriomis Bendrijos teisės nuostatomis reikia remtis atsakant į pirmąjį klausimą konkrečiu nagrinėjamu atveju?

1. Ar į klausimą, ar valstybė tokiu atveju, koks yra nagrinėjamas, atitinkamo nacionalinio subjekto, pavyzdžiui, *Ten Kate* atžvilgiu privalo pasinaudoti savo galimybėmis pareikšti ieškinį EB sutarties 175 straipsnio (EB 232 straipsnio) arba EB sutarties 173 straipsnio (EB 230 straipsnio) pagrindu, o neįvykdžius šios pareigos – atlyginti atitinkamo nacionalinio subjekto dėl to patirtą žalą, turi būti atsakyta remiantis Nyderlandų ar Bendrijos teisės nuostatomis?

3. Ar Sprendimo 94/381/EB 1 straipsnio 2 dalis, prireikus kartu su Direktyvos 90/425/EEB 17 straipsniu ir Direktyvos 89/662/EEB 17 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad iš jos išplaukia Komisijos arba Tarybos pareiga suteikti įgaliojimus joje nurodyta prasme, jeigu sistema, kurią prašymą pateikusi valstybė naudoja ar norėtų naudoti, iš tiesų yra tinkama atskirti atrajotojų baltymus nuo neatrajotojų baltymų?

4. Kiek atsakymas į trečiąjį klausimą lemia valstybės teisės arba pirmajame klausime nurodytos valstybės pareigos apribojimą imtis veiksmų pagal EB sutarties 175 straipsnį (EB 232 straipsnį) dėl delsimo suteikti įgaliojimus, kaip nagrinėjamu atveju, arba pagal EB sutarties 173 straipsnį (EB 230 straipsnį) – dėl atsisakymo suteikti tokius įgaliojimus?

25. Trečiasis prejudicinis klausimas yra svarbus ir tuo atveju, jei pirmąjį prejudicinį klausimą reikėtų spręsti pagal nacionalinę Nyderlandų teisę, ir tuo atveju, jei tai turėtų būti daroma pagal Bendrijos teisę, nebent į antrojo prejudicinio klausimo a dalį reikėtų atsakyti neigiamai. Ketvirtasis prejudicinis klausimas yra svarbus tik kartu su antrojo prejudicinio klausimo b dalimi.

V — Dėl prejudicinių klausimų priimtumo

26. Pirmuoju prejudiciniu klausimu siekiama išsiaiškinti galimos valstybių narių pareigos pareikšti ieškinį dėl teisės akto panaikinimo arba dėl neveikimo teisinį pagrindą, o tokio ieškinio nepareiškus – valstybės narės atsakomybės teisinį pagrindą.

27. Kaip galima teisinį pagrindą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo ir Nyderlandų teisė. Todėl pirmasis prejudicinis klausimas bet kuriuo atveju taip pat susijęs su nacionalinės teisės aiškinimu.

28. Tačiau pagal EB 234 straipsnyje apibrėžtą Teisingumo Teismo kompetenciją nagrinėti prašymus priimti prejudicinį sprendimą nacionalinės teisės aiškinimas nepriklauso Teisingumo Teismo kompetencijai. Taigi pirmasis prejudicinis klausimas yra nepriimtinas.

VI — Dėl pirmojo ir antrojo prejudicinių klausimų

29. Pirmaisiais dviem prejudiciniais klausimais, suprantant juos siaurai Teisingumo Teismo kompetencijos atžvilgiu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Bendrijos teisė įpareigoja valstybes nares pareikšti ieškinį dėl teisės akto panaikinimo arba dėl neveikimo ir ar šios pareigos neįvykdžiusios valstybės narės privalo atitinkamam nacionaliniam subjektui atlyginti patirtą žalą.

30. Kadangi pagal Bendrijos teisę galimos pareigos atlyginti žalą sąlyga yra Bendrijos teisėje nustatytos pareigos pažeidimas, pirmiausia reikia patikrinti, ar Bendrijos teisė nustato atitinkamą pareigą.

31. Vien tik pakankamai aiškaus EB 230 ir 232 straipsnių teksto visomis kalbinėmis versijomis analizė aiškiai parodo, kad šios nuostatos suteikia valstybėms narėms teisę pareikšti tokius ieškinius.

32. Atitinkama pareiga neišplaukia nei iš abiejų nuostatų, nei iš Bendrijos teisinės apsaugos sistemos. Specialiosiose pirminės teisės nuostatose pareiga pareikšti ieškinius nėra numatyta. Pareiga pareikšti ieškinį dėl teisės akto panaikinimo ar dėl neveikimo neišplaukia ir iš valstybių narių teisinės apsaugos tikslų. Atvirkščiai, valstybės narės, kurios kartu yra ir Aukštos Susitariančiosios Šalys, taigi taip pat pirminės teisės normų leidėjos, norėjo leisti ieškinio teisę turinčioms valstybėms narėms pačioms apsispręsti, ar pasinaudoti turima teise pareikšti ieškinį. Taigi valstybės narės šiuo klausimu turėtų išlaikyti laisvo apsisprendimo teisę.

33. Todėl šiuo atveju trūksta atitinkamo normų leidėjo ketinimo.

34. Pareiga pareikšti ieškinį visuomet sudaro gana didelį šalies, kuriai suteikta ieškinio teisė, teisių apribojimą. Tokiam veiksmų laisvės apribojimui būtų reikėję aiškios atitinkamos normos.

35. Be to, pareigai pareikšti ieškinį dėl teisės akto panaikinimo arba dėl neveikimo prieštarauja ir Prancūzijos vyriausybės pateiktas palyginimas su ieškiniu dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo pagal EB 226 straipsnį. Dėl šio ieškinio Teisingumo Teismas nusistovėjusioje praktikoje yra nustatęs, kad Komisija nėra įpareigota pareikšti ieškinio. Jeigu net Komisija, būdama sutarčių sergėtoja, nėra įpareigota pareikšti ieškinio pagal EB 226 straipsnį, valstybės narės yra dar mažiau įpareigtos naudotis joms suteiktais įgaliojimais kontroliuoti Bendrijos teisės laikymąsi.

36. Pareiga pareikšti ieškinį taip pat neišplaukia ir iš EB 10 straipsnyje nustatytos valstybių narių lojalumo pareigos. Nors ši pirminės teisės norma ir numato valstybių narių pareigą veikti, šiuo atveju kalbama apie „bendras ar specialias priemones“, kurių valstybės narės imasi tam, „kad užtikrintų šios Sutarties ir Bendrijos institucijų nustatytą pareigų vykdymą“. Tai reiškia, kad

EB 10 straipsnis susijęs su iš Bendrijos teisės išplaukiančia pareiga; taigi jis reikalauja tokios pareigos buvimo. Tačiau nagrinėjamoje byloje dar reikia išsiaiškinti, ar tokia pareiga egzistuoja.

atitinkamo nacionalinio subjekto dėl to patirtą žalą, turi būti atsakyta ne pagal Bendrijos teisės nuostatas.

37. Vis dėlto pareiga pareikšti ieškinį dėl teisės akto panaikinimo arba dėl neveikimo gali kilti iš atitinkamos nacionalinės teisės.

VII — Dėl trečiojo prejudicinio klausimo

38. Todėl į antrojo prejudicinio klausimo a dalį reikia atsakyti taip, kad tokiu atveju kaip šis Bendrijos teisė neįpareigoja valstybių narių pasinaudoti savo teise pareikšti ieškinį remiantis EB 230 arba 232 straipsniais.

41. Trečiuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar atitinkamos antrinės teisės nuostatos įpareigoja Bendriją suteikti įgaliojimus.

39. Kadangi atsakymas į antrojo prejudicinio klausimo a dalį yra neigiamas, atsakyti į b dalį nebereikia.

42. Iš Sprendimo 94/381 1 straipsnio 2 dalies teksto visomis priėmimo metu svarbiomis kalbinėmis versijomis bent jau iš pirmo žvilgsnio išplaukia, kad Komisijai tenka pareiga suteikti tokius įgaliojimus.

40. Į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip, kad į klausimą, ar valstybė tokiu atveju kaip nagrinėjamas atitinkamo nacionalinio subjekto atžvilgiu privalo pasinaudoti savo galimybėmis pareikšti ieškinį EB 230 arba 232 straipsnių pagrindu, o neįvykdžius šios pareigos – atlyginti

43. Įvairiose kalbinėse versijose iš esmės vartojamos tokios frazės, kaip antai „valstybėms narėms suteikiami įgaliojimai“¹² arba „valstybės narės turi būti įgaliojamos“¹³.

12 — Taip nurodyta tekstuose romanų kalbomis, taip pat vokiečių ir olandų kalbomis.

13 — Tekste anglų kalba vartojamas žodis „shall“.

44. Tačiau šią išvadą reikia patikrinti atsižvelgiant į 1 straipsnio 2 dalies nuorodą į Direktyvos 90/425 17 straipsnį, kuris savo ruožtu nurodo procedūrą pagal Direktyvos 89/662 17 straipsnį.

45. Šiomis nuorodomis turėtų būti užtikrinta, kad Komisija savo sprendimus priimtų pagal tam tikrą komitologijos procedūrą.

46. Nurodyta nuostata, t. y. Direktyvos 89/662 17 straipsnis, numato atitinkamą procedūrą, kuri reglamentuoja vieno iš komitetų – Veterinarijos nuolatinio komiteto – įtraukimą.

47. Kartu Direktyvos 89/662 17 straipsnis išskiria du atvejus atsižvelgiant į tai, ar Komisijos ketinamos imtis priemonės atitinka Komiteto nuomonę, ar ne (arba jei Komitetas nepareiškia nuomonės).

48. Šios Direktyvos 89/662 17 straipsnio 3 ir 4 dalyse reglamentuotos procedūros turi vieną bendrą požymį: Komisija pirmiausia priima sprendimą dėl tik ketinamų imtis priemonių. Neatsižvelgdama į kitas institucijas, Komisija gali priimti tik šį sprendimą. Tačiau tokį sprendimą reikėtų prilyginti

pasiūlymui ir jo negalima painioti su įgaliojimų suteikimu.

49. Sprendimas dėl įgaliojimų priimamas tik po pirmo sprendimo ir įtraukus Komitetą. Šį sprendimą, atsižvelgdamos į konkretų atvejį, priima Komisija arba Taryba.

50. Dėl procedūrinių priežasčių Komisijos pareiga gali būti susijusi tik su tais aktais, kuriuos ji priima savarankiškai. Tokiais aktais nelaikomi aktai, priskirti Tarybos arba Veterinarijos nuolatinio komiteto kompetencijai. Nuo teisės problemos, kuri yra bylos dalykas šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą, reikia skirti klausimą, ar Taryba arba Komitetas savo ruožtu turi pareigą priimti tam tikrus aktus.

51. Esant tam tikrai sąlygai, Komisijai pagal Direktyvos 89/662 17 straipsnio 3 dalį netgi aiškiai tenka pareiga pateikti Komitetui pasiūlymą (o ne vien tik atitinkamos valstybės narės prašymą!) ir patvirtinti ketinamas priimti priemones, jeigu jos atitinka Komiteto nuomonę.

52. Iš Direktyvos 89/662 17 straipsnio 4 dalies pirmosios pastraipos taip pat išplaukia kita Komisijos pareiga, t. y. pareiga nedelsiant pateikti Tarybai pasiūlymą dėl priemonių, kurių turi būti imtasi. Ji atsiranda tuomet, kai numatytos priemonės neatitinka Komiteto nuomonės arba nuomonė nepareiškama.

53. Galiausiai Komisijai pagal Direktyvos 89/662 17 straipsnio 4 dalies trečiąją pastraipą tam tikra pareiga tenka tuomet, kai Taryba nepriima jokio sprendimo. Tuomet Komisija turi patvirtinti pasiūlytas priemones, išskyrus tą atvejį, kai Taryba pasisako prieš tas priemones paprasta balsų dauguma.

54. Tai, kad Sprendimo 94/381 2 straipsnio 1 dalis kartu su Direktyvos 90/425 17 straipsniu ir Direktyvos 89/662 17 straipsniu aiškintina taip, jog ji reglamentuoja Komisijos pareigas, nors ir atsirandančias tam tikromis aplinkybėmis, parodo ir palyginimas su kitomis nurodytos direktyvos nuostatomis.

55. Taip Direktyvoje 89/662 Komisijos atžvilgiu greta nurodytų nuostatų sutinkamos ir aiškios nuostatos su žodžiu „gali“ – tai įrodo 7 straipsnio 1 dalies a punktas, 8 straipsnio 1 dalis ir 9 straipsnio 3 dalis.

56. Savo ruožtu Direktyvos 90/425 atveju 9 straipsnio 1 dalis gali būti pateikta kaip įrodymas, kad ši direktyva kaip ir kiti išvestinės Bendrijos teisės aktai skiria „gali“ nuo „turi“.

57. Šio 1 straipsnio 2 dalimi kartu su Direktyvos 90/425 17 straipsniu reglamentuojamo režimo nekeičia ir priešpaskutinė šios direktyvos konstatuojamoji dalis, nes ir ši nuostata nurodo Direktyvos 89/662 17 straipsnį bei taip „importuoja“ ten įtvirtintą komitologijos procedūrą.

58. Šiame kontekste dabar reikia išnagrinėti klausimą, ar Direktyvos 89/662 17 straipsnio 2 dalis nustato terminą, per kurį Komitetas turi pareikšti nuomonę.

59. Šis teisinis klausimas kelia sunkumų tik todėl, kad egzistuoja dvi svarbios 17 straipsnio 2 dalies frazės, t. y. jos antro sakinio, redakcijos. Pirmoje po direktyvos priėmimo paskelbtoje redakcijoje aiškus terminas nenurodytas. Tačiau vėliau ši redakcija – nors ir paskelbus ją tik 1990 m. birželio mėn. – buvo ištaisyta. Tik pastaroji, t. y. antra, ištaisyta, redakcija nustato Komitetui dviejų dienų terminą nuomonei pareikšti. Šiuo atveju

krenta į akis tai, kad, priešingai nei tipiniais atitaisymo atvejais, visose tuo metu galiojuosiose kalbinėse pirminės redakcijos versijose buvo vienoda norma, nenumatanti dienomis nustatyto termino. Todėl buvo ištaisytos visos kalbinės versijos.

60. Kadangi Direktyvos 89/662 17 straipsnio 2 dalies antro sakinio aiškinimą reikia orientuoti į ištaisytą redakciją, rezultatas yra vienareikšmis – Komitetas turi priimti sprendimą per dvi dienas.

61. Tai, kad terminas yra susijęs su Komiteto veiksmis, o 17 straipsnis nenumato Komisijai jokio termino, neturi įtakos iš 17 straipsnio kylančioms Komisijos pareigoms.

62. Taigi tarpiniu rezultatu laikytina, kad Komisijai tenka pareiga veikti. Tačiau nuo to reikia atskirti klausimą, ar Komisija yra įpareigota pasiūlyti atitinkamo turinio priemonės Veterinarijos nuolatiniam komitetui arba Tarybai. Šiuo atveju kalbama apie tam tikrų įgaliojimų suteikimą, ypač apie tokių įgaliojimų suteikimo sąlygas.

63. Čia reikėtų priminti, kad įgaliojimus suteikia ne vien tik Komisija. Su tuo susijęs klausimas, kokia pareiga tenka kiekvienai procedūroje dalyvaujančiai institucijai.

64. Tačiau šiame su prašymu priimti prejudicinį sprendimą susijusiame procese pirmiausia nagrinėtinos materialios sąlygos, kurioms esant atsiranda pareiga suteikti įgaliojimus.

65. Atsakymą į šį teisinį klausimą pateikia pats pakankamai aiškus Sprendimo 94/381 1 straipsnio 2 dalies tekstas. Įgaliojimai turi būti suteikiami tik valstybėms narėms, „įvedusioms sistemą, leidžiančią atskirti iš atrajotojų gaminamus pašarus nuo iš neatrajotojų gaminamų pašarų“.

66. Taigi Sprendimo 94/381 1 straipsnio 2 dalis paremta objektyvios sąlygos buvimu, o ne subjektyviais vertinimais pagrįstu Komisijos įsitikinimu. Vis dėlto, kadangi minėta nuostata tenkinant šią sąlygą nenumato atitinkamai valstybei leidimo *ex-lege*, o aiškiai numato įgaliojimų suteikimą, galima daryti išvadą, kad procedūroje pagal Direktyvos 89/662 17 straipsnį dalyvaujančios institucijos – Veterinarijos nuolatinis komitetas, Komisija ir Taryba – turi pareigą patikrinti sąlygų buvimą.

67. Be to, Sprendimo 94/381 1 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad įmonių veikla yra neteisėta net ir tuomet, kai ji atitinka objektyviai tinkamą nacionalinę sistemą, jeigu šiai sistemai dar nebuvo pritarta pagal Bendrijos teisę. Paprasčiausias atitinkamos valstybės narės institucijos išduotas leidimas negali atstoti Bendrijos įgaliojimų, todėl jo nepakanka Bendrijos teisę atitinkančiai veiklai.

68. Todėl Sprendimo 94/381 1 straipsnio 2 dalis turi būti suprantama taip, kad procedūroje pagal Direktyvos 89/662 17 straipsnį dalyvaujančios institucijos ne tik gali susidaryti bendrą vaizdą apie atitinkamos valstybės narės prašomos patvirtinti sistemos funkcionavimą, bet ir yra *įpareigtos* išnagrinėti konkrečią situaciją.

69. Taigi Komisija turi įsitikinti sistemos tinkamumu. Ji gali imtis tam tikrų priemonių, pavyzdžiui, atlikti tikrinimus arba pareikalauti informacijos. Tokiais atvejais Komisijai reikia suteikti tam būtino laiko. Tai atitinka ir Sprendime 94/381 numatytą režimą, nenustatantį Komisijai jokio termino.

70. Tuo Sprendimo 94/381, Direktyvų 90/425 ir 89/662 nuostatų nustatytas režimas skiriasi nuo režimo, nagrinėto *Monsanto* byloje, dėl kurio Teisingumo Teismas nusprendė, kad Komisija nebuvo varžoma Komiteto nuomonės¹⁴. Nepaisant to, kad toje byloje aiškintinos nuostatos numatė visiškai kitokius Komisijos ir Komiteto santykius, Komisija pagal toje byloje svarbias nuostatas turėjo imtis priemonių, „atsižvelgusi“ į pastabas¹⁵.

71. Dėl klausimo, ar Komisija arba kita institucija nagrinėjamu atveju turėjo pareigą suteikti Nyderlandų prašomus įgaliojimus, pirmiausia pažymėtina, kad kompetentingos Bendrijos institucijos nebuvo įsitikinusios, jog atitinkama valstybė narė įvedė sistemą, leidžiančią atskirti iš atrajotojų gaminamus pašarus nuo iš neatrajotojų gaminamų pašarų.

14 — 2002 m. sausio 8 d. Sprendimas *Prancūzija prieš Monsanto ir Komisiją* (C-248/99 P, Rink. p. I-1, 71, 86 ir paskesni punktai).

15 — 1990 m. birželio 26 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2377/90, nustatančio veterinarinių vaistų likučių gyvūninės kilmės maisto produktuose didžiausių kiekių nustatymo tvarką Bendrijoje (OL L 224, p. 1), 6 straipsnio 3 dalis, kelis kartus keistas.

72. Klausimas, ar Komisija pažeidė konkrečias savo pareigas, bet kuriuo atveju galėjo būti ieškinio dėl neveikimo pagal EB 232 straipsnį dalykas. Tačiau tai, ar toks ieškinys būtų patenkintas, negalėtų būti priimtinas dalykas tokiame procese.

prejudicinį sprendimą pagal EB 234 straipsnį dalykas.

73. Tačiau reikia išnagrinėti, ar tyrimas, susijęs su sistemos, kuriai pritarti prašė Nyderlandai, atitiktimi Bendrijos teisės reikalavimams, yra šio su prašymu priimti prejudicinį sprendimą susijusio proceso dalykas.

76. Galiausiai šiuo atveju nagrinėjamoje procedūroje faktiškai dalyvavusių ar turėjusių dalyvauti institucijų veiksmų įvertinimas reikalautų ištirti konkretaus atvejo aplinkybes. Tai taip pat viršytų to, kas pagal EB 234 straipsnį gali būti su prašymu priimti prejudicinį sprendimą susijusio proceso dalykas, ribas.

74. Su prašymu priimti prejudicinį sprendimą susijusio proceso dalyką nustato prejudiciniai klausimai kartu su kitomis nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo dalimis. Tačiau tai sudaro maksimalią bylos apimtį. Proceso dalykas nėra tokie prejudiciniai klausimai, kurie nepriimtini visiškai arba iš dalies. Tačiau, kaip šiuo atveju matyti iš prejudicinių klausimų ir iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo, klausimo dėl prašomos patvirtinti sistemos tinkamumo nėra tarp prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktų klausimų. Proceso dalyko išplėtimas taip pat neįmanomas.

77. Todėl į trečiąjį prejudicinį klausimą turi būti atsakyta taip: Sprendimo 94/381 1 straipsnio 2 dalis kartu su Direktyvos 90/425 17 straipsniu ir Direktyvos 89/662 17 straipsniu aiškintina taip, kad iš jų kyla Komisijos pareiga pasiūlyti Veterinarijos nuolatiniam komitetui arba Tarybai suteikti atitinkamus įgaliojimus valstybei narei arba pareiga suteikti įgaliojimus, kai tai sutampa su Komiteto nuomone arba kai Taryba per 15 dienų nuo tos dienos, kai klausimas buvo jai perduotas, nepriima jokio sprendimo, išskyrus tą atvejį, kai Taryba pasisako prieš tas priemones paprasta balsų dauguma. Taigi pareigą veikti turi ir Veterinarijos nuolatinis komitetas bei Taryba. Pareiga suteikti įgaliojimus egzistuoja tik tuomet, jei atitinkama valstybė narė įveda sistemą, leidžiančią atskirti iš atrajotojų gaminamus pašarus nuo iš neatrajotojų gaminamų pašarų.

75. Be to, prašomos patvirtinti sistemos tinkamumas negali būti patikrintas dar ir todėl, kad tai yra susiję su nacionalinės priemonės atitikties Bendrijos teisei patikrinimu, kuris negali būti prašymo priimti

VIII — Dėl ketvirtojo prejudicinio klausimo

78. Kadangi ketvirtasis prejudicinis klausimas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą

pateikęs teismo nuomone, svarbus tik kartu su antrojo prejudicinio klausimo b dalimi, o ši savo ruožtu svarbi tik teigiamai atsakius į antrojo prejudicinio klausimo a dalį, t. y. tuo atveju, jei Bendrijos teisė, esant tam tikroms aplinkybėms, gali nustatyti pareigą ir atsakomybę, atsižvelgiant į pasiūlytus atsakymus į pirmąjį ir antrąjį prejudicinius klausimus, į jį galima neatsakyti.

IX — Išvada

79. Atsižvelgdama į tai, kas pasakyta, siūlau Teisingumo Teismui į prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. Į klausimą, ar valstybė tokiu atveju, koks yra nagrinėjamas, atitinkamo nacionalinio subjekto atžvilgiu privalo pasinaudoti savo galimybėmis pareikšti ieškinį EB 232 straipsnio arba EB 230 straipsnio pagrindu, o neįvykdžius šios pareigos – atlyginti atitinkamo nacionalinio subjekto dėl to patirtą žalą, turi būti atsakyta nesiremiant Bendrijos teisės nuostatomis.
2. Sprendimo 94/381/EB 1 straipsnio 2 dalis kartu su Direktyvos 90/425/EEB 17 straipsniu ir Direktyvos 89/662/EEB 17 straipsniu aiškintina taip, kad iš jos kyla Komisijos pareiga:

- patikrinti Sprendimo 94/381 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų sąlygų buvimą,
- pasiūlyti Veterinarijos nuolatiniam komitetui arba Tarybai suteikti atitinkamus įgaliojimus valstybei narei,
- suteikti įgaliojimus, kai tai sutampa su Komiteto nuomone arba kai Taryba per 15 dienų nuo tos dienos, kai klausimas buvo jai perduotas, nepriima jokie sprendimo, išskyrus tą atvejį, kai Taryba pasisako prieš tas priemones paprasta balsų dauguma.

Pareiga imtis atitinkamų veiksmų tenka ir Veterinarijos nuolatiniam komitetui bei Tarybai.

3. Pareiga suteikti įgaliojimus egzistuoja tik tuomet, jei atitinkama valstybė narė įveda sistemą, leidžiančią atskirti iš atrajotojų gaminamus pašarus nuo iš neatrajotojų gaminamų pašarų.